

TALAALLII DHIBEE COVID-19 TIIF ARGATEERAA. AMMA MAAL?

021121 Afaan Oromoo

Talaallii COVID-19 fudhachuun ofii fi namoota biroo ittisuuf tarkaanfii barbaachisaa dha. Amma ati talaallii fudhateeraa, maal baruu barbaadda?

Talaalliin si eeguuf maal hojjetaa

Talaalliin COVID-19 vaayirasii kooronaa kan dhibee COVID-19 fidu akkamitti akka beekuu fi ittisuu qaama keef barsiisaa.

Talaalliin Pfizer fi Moderna dhukkuba dhibee COVID-19 irraa akka isin eegan qorannoon talaallii nutti hima. Namoota qorannoowwan talaallii fudhatan keessaa hanga 94% (Moderna) hanga 95% (Pfizer) kan sirriitti hin dhukkubsanne dha.

Ogeessonni fayyaa hangam akka talaalliin si eegu barachaa jiru. Namoonni talaallii fudhatan vaayirasicha babal'isuu akka danda'an ammas barachaa jiru. lakkuma namoonni baay'een talaalaman caalaatti ni baruu.

Eegumsa cimaadhaaf dozii lama si barbaachisa

Dhukkuba COVID-19 hamaa irraa ittisa argachuuf talaallii Pfizer ykn Moderna dozii 2 si barbaachisa.

Turti yeroo talaallii jalqabaa fi lammaffaa gidduu jiru gosa talaallii irratti hundaa'a:

- [Pfizer-BioNTech](#) dhaaf - dose lammaffa torbbe 3 (ykn guyyaa 21) kan jalqaba booda
- [Moderna](#) dhaaf - doziin lammaffa ji'a 1 (ykn guyyaa 28) isa jalqabaa booda

Dozii ke isa lammaffa hanga dandda'ametti yeroo gorfamuti fudhadhu. CDC'n akka dozii lammaffa kee isa jalqaba irraa torbbe 6 hin caalen arggachu gorssa. Yeroo gorfamu booda dozii lammaffaa argachuu qabda ta'e jalqaba irraa eegaluu sin barbaachisu.

Dozii lammaffa keetif akkuma jalqaba keetiiti gosa wal fakkata argadhu.

Talaallii kamiyyuu booda qaama kee eegumsa ijaaruuf yeroo iitti fudhata. Dozii isa jalqabaa booda eegumsa wayii qabaachuu dandeessa, garuu qaamni kee dozii lammaffa irraa torban lama booda si eeguuf qophaa'aa ta'a.

Miidhaawan cinaa yeroo gababa

Namoonni baay'een erga talaallii argatanii booda miidhaawan cinaa qabu. Miidhaawan cinaa kun dhibe COVID-19 miti. Talaalliin Pfizer fi Moderna vayirasii kallatti **hin qaban** fi dhukkuba siif kennu hin danda'u.

Miidhaawan cinaa talaallii qaamni ke waan hojjechu qabu hojjechaa akka jiru mallattodha. Ittisa vayirasii irratti ijaaru jiraa jechuudha. Namoonni tokko tokko miidhaawan cinaa hin qaban, garuu talaalliin qaama isaanii keessatti ammayyuu eegumsa ijaaraa jira.

Miidhaawwan cinaa bebbeekamoo ta'an kanneen dabalatu:

- iddoo qoricha ittiin fudhatanitti diimachuu ykn dhukkubbii
- Mataa bowwuu
- Dadhabbii
- Gubaa Qaama

Miidhaawwan cinaa guyyoota muraasa keessatti mataa isaaniin dhabamuu. Yoo isaan dhabamu didan, doktora ykn kilinika keettiif bilbili. Yoo doktora hin qabaanne, gargaarsa tokko argachuuf 211 irratti bilbili.

Yoo miidhaawwan cinaa qabatteyyu jalqaba booda dozii lammaffa arggadhu — yoo dhiheessan talaalli yookin doktorri ke akka hin fudhanee sitti hime malee. Namoota baay'eedhaaf miidhaawwan cinaa kun erga dozii lammaffa booda hubatamu.

Kan darbee darbee muudatu, garuu namootni tokko tokko talaallii erga fudhatan daqiiqaa 15 hanga 30 keessatti deebii alarjii cimaa qabu. Namoonni kun hundi gargaarsa fayyaa battalumatti argataniiru. Erga talaallii kee argattee booda daqiiqaa 30 f eegii kan jedhamuu kanaafi. Yoo miidhaawwan cinaa cimaa qabaatte, osoo lammaffaa hin argatiin duraa doktora keetti waliin haasa'ii.

Ofii Kee Eegi, Namoota Kaanis Eegi

Erga talaallii argattee booda, ammas ofii kee fi namoota biroo eeguu qabda. Maaliif?

- ✓ Dozii lammaffa booda eegumsa cimaa ofii keetif ijaarudhaf torban lama sitti fudhata.
- ✓ Namni talaallii barbaadu hundi hanga argatuu yeroo muraasa fudhata.
- ✓ Namoonni tokko tokko amman dura talaallii argachuu hin danda'n. Yeroo ammaa kana talaalliin COVID-19 daa'immanii fi dargaggootaa umuriin isaani waggaa 16 gadiif hin jiru.
- ✓ Namoonni tokko tokko sababa haala fayyaa ykn allergy tiin talaallii argachuu hin danda'an.
- ✓ Talaalliin 100% bu'aa qabeessa ta'e hin jiru.
- ✓ Ogeessoonni fayyaa akkaataa talaalliin kun itti nu eeganii fi yoo COVID-19 namoota birootti babal'isuu irraa nu hambisan barachuuf yeroo barbaachisa. Yoo talaalliin kun jijjiirama vayirasii keessa jiru itti fufsiisuuf jijjiirama barbaadu isaa barachuuf yeroo barbaadu. Hanga ammaatti, talaalliin Pfizer fi Moderna vayirasii gosa haaraa irratti eegumsa gaarii kennu.

Yeroo nuti akka hawaasaatti eegumsa keenya ijaarru, maatii keenya, hiriyyoota, fi ollaa keenya warra baay'ee dhukkubsatanii jiranif of eeggannoo gochuu qabna:

- Yeroo naannoo namoota kaanitti argamtan maaskii uffadhaa
- Harka keessan yeroo baay'ee dhiqadhaa, yookiin qulqulleessituu harkaa fayyadamaa
- Fageenya kee ilaali (sii fi namoota biroo gidduu faana 6 eegii)
- Yoo danda'ame walitti qabaa xiqqaa, gabaabaa, fi alaati godhaa
- Yoo dhukkubsatte mana ta'iitii waa'ee qorannoo COVID-19 argachuu doktora kee waliin haasa'i.

